

EVANGELISCH-LUTHERISCHE GEMEINSCHAFT IN HUNGARIEN
PUBLIZIERT VON DER GEMEINSCHAFT

Főjjetek

a „Harangszó“-val

A Szélszórtságban Élő Magyar Református Egyház Lapja

1952

Augusztus-Szeptember

5. év

8-9. szám

Komor tekintet

az István király úré. Személytelenre záródott arcán az aszkézisre fegyelműző ábrázoláson túl, sajátlagos a jelleg: az Arpádoké... a magyarságé.

E rendelésszerű komolyságnak nincs szentimentális eleme; nincsenek jelszavai és nincsenek pózoló gestusai. Valamely nyugatiasság vagy keletiesség típus-képletei- legfeljebb valami vel kevesebb árulhatnak el róla, mint emennyi különben kiolvasható lenne belőlük. Ez a tekintet a maga szívós keménységét nem valahonnét „hozta“, nem is a különböző „behatásokból“ szűrte-elegyítette, hanem lényegként: eleve bírja. Magyar mivoltában ezért is nem bizonykodik, nem küszködik öntudatoságával, és rálicitálásokra, vagy éppen túllicitálásra indítása sincs.

Szellemi-lelki arculatán éles és határozott vonások: a küzdelmes életé, ha úgy tetszik a létért vagy létezésért való küzdelem élményei nyomán. Csak-hogy ezt az életformát az önkifejtés erői töltik be: korántsem csupán valamely fiziológiai „állag megmentéséért“, hanem legmélyebben annak az individualitásnak a kiteljesítésére, amely azelőtt is, azóta is kereste és keresi kibontakozását. Ennek csak közvetett következménye lehet az, ami majd historicummá, tradícióvá pregnálódtott vagy éppen merevedett.

Erték-tudat sajátos erői formálnak és formálódnak ebben az életérzésben, amely egy másnemű érték-skála terminológiával csak félremagyarázható. Valaki olyanról (és olyanokról) van itt szó, aki (és akik) akkor a legnyomatékosabban külön-s-egyedül álló (állók), amikor egy-egy újabb, vagy legújabb-fajta európaiság valamelyik kategóriájába kellene beszorulnia.

E valóban királyi arculat a maga nagyvonalúságában azonban nem válhatik mítoszokat sejtető félpogány vagy félkeresztény szimbolummá sem. „Keresztység vétele“ vagy akár a „keresztység fölvétele“ is: evidenciális élmény: a rádöbbenés, a bizonyosságtétel, a misszionálás **egyszersmind!** Ez az elteltetés a legmélyen nem theoretikus fokozatok vagy evolúciós átmenetek mozzanatai között megy végbe. Nagy háborúságok, sőt lázadások viharai is jelzik a bekövetkezést: belül is, kívül is, s minél mély-

yebb az élmény, annál inkább. Egyáltalában nem célravezető és nem is tanulságos módszer tehát pl. pogányság és keresztényiség közötti valamiféle mértani közeparányos mércéje alá beerőszakolni-ilyen vagy olyan elemek kihangsúlyozásával-ezt a magasabbra-ívelő jelenséget. Hatások, külső tényezők e viszonylatban a kiváltódás előmozdítására vagy hátráltatására szolgálhatnak, de a lényeg áthasonítására nem képesek.

Bármiként értelmeztessék vagy fordítottassék is továbbá ország-építő koncepciója mondjuk így-Europa felé, vagy felől: alkati egyedülvalósága, hasonlíthatatlansága mindenképpen fölényes és lényeges valóság. Ezt a magatartást (pl. az idegenek felé) nem lehet megtanulni, nem lehetett eltanulni, reálpolitikai szükségszerűségekből levezetni vagy éppen visszajára fordítani, mert ez adatok eleve, és adatai is. Elfogultságok értetlensége, másfelől az erőteljes érdekeltségi hivatkozás rája: akarva-nem-akarva is, mint jellegzetes magyar vonást csak kihangsúlyozzák azt.

Nemcsak korának egyetemessítő lelki képletéből való: tárgyiasságra törekvő énjének elkülönülése, önmagába-záródásra hajló szinte lírai részvétele. Sajátosság van ebben is: az epikus életszemlélete önmaga líraiságát elhárító, áthárító, de mindenképpen elburkoló, szimbolizáló elvonatkozás. Oly jellegzetes minőség, amelyet legalább annyira nem lehet megtalálni valamiféle keletiség szokvány-szkémájában, mint amennyire sajátja az egyetemes magyarság szellemi arculatának.

A szubjektív elemeknek állandó belső nehezéke bizonyos értekelhető valamely ösztönös negáció terhének is. Az élet derűsen békés vagy kiegyensúlyozottan nyugalmas élményének hiánya felfogható szellemi valóságok emberi árnyvonalának is. Kétségtelen az is, hogy ami életerőnek adatott és adatik, az komor valóságok és komor valósága-ink **ellenében** adatik. A méretek megnövekedése pedig már a tragikum légkörének nyit teret.

E komor tekinteten ott van az árnyék, s ott az összmagyar-

ságén: individualitásába mélyre vésődött. A „nagy világ és én“ dualizmusa állandó ihlete legsajátabb történelmi s kulturális megnyilatkozásainak. Eppen ezért önszemlélete is, vilásképe is ösztönösen is önelvűségre törekvő, egyediségében elkülönbözött, a maga külön problematikáját számontartó. „Európaisága“, nyugatos keletisége“ vagy „keleties nyugati-sága“ csak másodlagosan követheti: az önálló életforma kialakításának spontán élményét szellemi és tárgyi vonatkozásokban egyaránt. S bárminő lenne is ez alkati eleve beállítódásnak etikai értelmezése, annyi bizonyos, hogy nincs köze semmiféle-fajta sovínizmushoz vagy fanatizmushoz, sem vádznak, sem mentségnek nem illik rá. Szuverenitása ilyen korlátolt-ságba sem erőszakolható bele: élet ez, a Rendelés élete, és nem valamilyen ő-vagy új-frazeologia büvkörében való lelkesedés és kiábrándulás váltakozása. Inkább ad, mint elfogad, és inkább befogad, mint sem befogadásért esengene. Egyéni érték-tudatát bizonyításra szorulóknak vagy veszélyeztetettnek elsődlegesen nem érzi, mert éli azt legjellegzetesebb történeti személyiségeiben éppen úgy, mint népiségében.

E kiábrándulás lehet vonzó vagy kevésbé vonzó; lehet kelet felől is nézni és nyugat felől is értelmezni; lehet vele büszkékedni, vagy keserű tanulságok mértékeül megtenni: mindez talán a momentán szükségszerűségek kérdése egyfelől és a jelenség arányainak lehetősége másfelől. Csak egyet nem lehet: sajátlagosságait kisajátítani vagy elsajátítani, sem emberi, sem királyi mivoltából. István király szolgálta küldetését: hivatástudatának teljes komolyságával: látókörének nagy távlataiban, és sajátos szuverenitásának szabadságával.

E magatartás szólam-má-frázissá válik ott, ahol élménnyé nem válhatik, de lehet: mélyítése a felelősségérzetnek, bátorítás a tárgyilagosságnak, szemléletre, és lehet a személyes érték-tudat meglátása a maga korlátotottságaival egyetemben. Ami mindezeket túl-főlött van, az a méretés és méretésünk mértéke: „...Mert nincs különbség, mert mindnyájan vétkeztek és szűkölködnek az Isten dicsősége nélkül, megigazulván ingyen az ő kegyelméből a Krisztus Jézusban való váltáság által...“ (R. 3. 23. 24.)

Hozsánna bizó síróknak

Mindig volt titkos, valamis
Názarethje az emberi Jónak
Honnan elindult könnyesen
Dagadón, szánva bus milliókat
és soha nem ölt meg iszap
Bátor, nagyvízi s tiszta folyókat.

Folyók szívek ne féljetelek
S bémult szívem se, te, ki eddig
Nem merted elég könnyesen
Mélyíteni szent folyóknak a medrit
Az emberek a siratást
A jó álmaért is megérdemlik

Dagadatok meg, szent folyók,
Szívek; kik még hajléki a Jónak
Sirjátok ki könnyeltek
Hozsánna ma bizó síróknak
Hozsánna ma bizó síróknak
S hozsánna neked, szent árú Holnap.

Ady Endre

Egyházi élet Finnországban

Az egyház története.
A pogány finnnek, éppen úgy, mint a magyarok, előbb a keresztényiség görögkeleti ágával ismerkedtek meg. Ezt mutatja a biblia (raamattu, a görög grammatonból) és a kereszt neve (risti, az orosz krijszából). A görögkeleti kereszténységnek azonban nem volt meg a kellő missziói lendülete s így, maként az nálunk is történt, a r. k. keresztényiség hódította meg maga számára a finneket. Ez a missziós munka a korszellemnek megfelelően, fegyverrel történt. 1155-ben a hódító Erik svéd király hajóhadával magával vitte Hendrik svéd püspököt is, hogy a pogány finnket előbb megkeresztelje, azután megtanítsa a kereszténységre. A pogány finnnek nehezen hajtották fejüket a kereszténység igájába. Fegyverrel keltek pogányságuk védelmére, a lázadást azonban vérbe fojtatták, s ezzel Finnország legnagyobb része római katolikus lett, csak a keleti karjalai törzs egy része vált görögkeletivé.

Az így kialakult kereszténységben megtalálta útját a reformáció. Elterjedését elősegítette, hogy Vaszta Gusztáv 1527-ben a vesterási szaton az egyházi vagyont már erő-

teljesen korlátozta; igazi oka azonban a Wittenbergi egyetemről kiáradó szellemi hatás volt. A finn nagy reformátora Agricola Mihály (1508—1557) római katolikus püspöki titkár volt, akit saját püspöke, Skytte Márton, küldött Wittenbergbe, ahonnan 1539-ben tért vissza. Nem sokára, Skytte halála után, ő lett a püspök.

A reformáció lutheri ágára való áttérés Finnországban minden különösebb törés nélkül történt. Ez a magyarázata, hogy az egyházi élet szervezetében és külsőségeiben sok minden megmaradt a római katolicizmusból, mint egyenes folytatása a régi állapotoknak. Az ellenreformáció áramlata már nem tudott változást hozni a kialakult helyzetben. III. János svéd király és fia, Zsigmond, még próbálkoztak ugyan a római katolicizmus visszaállításával, 1593-ban az uppsalai gyűlés azonban egyhangulag elfogadta az ágostai hitvallást és Zsigmond kénytelen volt megerősíteni ezt a határozatot.

Ilyen történeti előzmények után alakult ki a finn egyház mai helyzete. Az ország (kb. 4 millió lakosságból, 1940-ben) 97—98%-a evangélikus, utána következnek a

görögkeleti egyház, melyet a finnek „görög katolikusnak” neveznek, kerek 70.000 lélekkel; felekezeten kívüli 66.000, néhány ezer esik a különféle szektákra, kb. 1500 a római katolikusok száma s majdnem ugyanannyi (1700) a zsidóké is. Az egyház hat püspökségből áll, a turkui püspök az egyház érseke.

Az egyház és a műveltség.

Az egyház ugyan nem művelődési, hanem üdvintézmény, mégis munkája melléktermékeként mindent — így Finnországban is — értékes kulturális munkát jelent. Már a középkori egyház nagy szolgálatot tett a finn művelődés ügyének azzal, hogy Kelet helyett Nyugathoz kapcsolta oda egyháza révén az országot, a reformáció pedig, amely különösképpen kihangsúlyozott tanítói munkája révén kerül szoros kapcsolatba a kultúrával, a középkori egyház által megvetett fundamentumra felépítette a finn kultúra hatalmas épületét. Elég ebben a vonatkozásban csak egy pár nevet megemlíteni.

Agricola Mihály, a finnek reformátora írta az első finn ABC-s könyvet. Ezzel, a bibliafordításával (megjelent 1548-ban), imakönyvével, katechizisával s agendájával teremtette meg a finn irodalmi nyelvet és indította el a nemzeti művelődés hatalmas munkáját.

Gazelius János püspök (1664—1690), a finn népoktatás atyja, hogy mindenki tudja olvasni a Bibliát, vándor-iskolákat létesített, nyomdát alapított, sőt a nyomda kedvéért papírgyárat is létesített. Ő rendezte a kinkeri-nek nevezett lelkesítő családját, amikor a lelkesítő végiglátogatta a gyülekezete minden családját és ott mindenkit kikérdez az írás-olvasás és a keresztyén tudományból.

Nem lehet e vonatkozásban megemlíteni nélkül hagyni a finn vasárnapi iskolát sem, amely munkát már 1832-ben megindította Bergh János Frigyes lelkész s amelynek méreteire csak egy jellemző számot említenek meg: az általa kiadott gyermeklap 26.000 példányban jelenik meg.

Rendkívül nagy fontosságú kulturális vonatkozásban az egyház népfőiskolai munkája is, melyben a felszerült, mindkét nembeli ifjúságot részesíti, elméleti és gyakorlati, gazdasági, világnézeti oktatásban és lelki nevelésben.

Úgy érthető meg, hogy Finnországban olyan kevés az irástudatlan ember. E tekintetben a finn nép a világ első helyén áll.

Az egyház és a nemzet.

Finnországban az egyház és a nemzet a legszorosabb kapcsolatban van egymással. Ismeretlen fogalom lévén a nemzeti egységet veszedelmekkel fenyegető felekezeti ellentét, s mivel az egyházi u. n. „ébredési mozgalmak” népi alapokon keletkeztek, kibontakoztak előttünk az a különösen kedvező helyzet, mely Finnországban a nemzet-

nek és egyháznak teljes összhangját teszi lehetővé. Valószínű Finnországban még senki sem vetette fel a kérdést, hogy micsoda előbb: evangélikus-e vagy finn?

Ebben a vonatkozásban még egy dologra kell felhívni a figyelmet. A finn hazafiság mindig — finn-ugor hazafiság. Benne tehát mi, magyarok is helyet foglalunk. Ennek a rokonsági eszmének egyik leglelkesebb képviselője az egyház. A vasárnapokra előirt általános egyházi imádságokban elő van írva a finn-ugor rokon-népekért való könyörgés is! Az egyházi élet u. n. felébredt irányzatának van külön „rokon missziója” is, amely az Északi országokban lakó finnek és a rokon néptörzsek lelkipályozását végzi (természetesen 1940 előtt). A finn és magyar evangélikus egyház közötti viszony különösképpen a két világháború között élenkült meg, a teológusok állandó cseréje folytán. Ennek gyümölcse az is, hogy Kúnos Jenő magyar evangélikus lelkész a finn külmisziói egyesület szolgálatában dolgozott Kínában.

Az egyháznak és a nemzetnek ez az azonosodása nem jelenti Finnországban az egyháznak és az államnak az azonosodását. A finn egyház szoros jogviszonyban van ugyan az állammal, pl. a püspököket is a legtöbb szavazatot nyert 3 jelölt közül az államfő nevezi ki, — de azért az egyház függetlenül végzi saját ügyét, tisztviselői nem állami tisztviselők, s az egyház maga tulajdonképpen népegyház.

Az egyház és a szociális munka.

A finn állam berendezkedésénél és lelkiségénél fogva erőteljesen szociális beállítottságú. (Már a II. világháború előtt is.) Ez azonban nem teszi fölöslegessé az egyház szeretetmunkáját. A sok oldalú egyházi szociális munka közül talán a legfontosabb a diakonissza munka, amely négy anyaház keretében több, mint 1000 diakonisszával folyik. A fogház misszió legkimagaslóbb egyénisége a börtönök anyaga: Wrede Matild. A városmisszió Helsinkiben, Turkuiban és Tamperében végez nagy jelentőségű munkát. Ide kell csatolni az alkohol-ellenes munkát is, amely Finnországban rendkívül eredményes és eleven, s amelynek legfőbb támasza az egyház.

Az egyház és a lelki munka.

Az egyház értékét azonban nem kultúrértéke nemzeti szolgálata és szociális munkája méri le, hanem a lelki munka, amely végett teremtett.

A finn egyház lelki munkájára legjellegzetesebbek az „ébredési mozgalmak”. Ezek őrzik meg az egyház életét az elsekélyesedéstől, az üres formásgokba való belesorvadástól, s biztosítják az egyházi életben az élő hitnek és a személyes keresztyénségnek meglétét. Ezek az ébredési mozgalmak Böhme, Franke, Zinzendorf hatására s Angol-országból eredő behatásokra indultak meg különböző területeken s

akarja cselekedni, mint bűséges Atya.

Mai leckénknek két főtétele van: az egyik az, hogy Isten teremte és az Univerzumot fenntartó végtelen Ur, a másik pedig az, hogy ez az Isten ez én mennyei Atyám a Jézus Krisztus által.

A létezés ténye előtt évezredek óta csodálattal áll meg az ember. Az a kérdés, hogy honnan van az anyag, a mozgás, az élet, olyan talány, amit véges ésszel megfejteni nem lehet. Az utolsó lépésnél csöndöt mond az emberi értelem, és az igazán nagy tudós a mikroszkóp és teleszkóp csodáinak láttán: imádkozni fog.

„Kezdetben teremté az Isten az eget és a földet” így kezdődik az Írás. Mivel bizonyítja ezt a keresztyén ember?

Nem bizonyítja, hanem hiszi. A bizonyítás csak az emberi értelem-

Az ige fényénél

„Mert nem tehetjük, hogy amiket látunk és hallunk azokat ne szóljuk.” (Ap. csel. 4:20.)

Pünkösöd nagy sikerét nem feledték el a farizeusok, sem a főpapi párt hívei. Először megkísérelték eltűnni ezt a tudatlan és együgyű szektát, hiszen ezekből annyi burjánzott Judeában. Csak egyre veszélyesebbé vált számukra, mert a gyülekezet nőtt, s a főpapi párt féltette erejét és befolyását a csodátelők előtt. Megpróbálták a hatalom erejével megtörni az egész mozgolódást. Elfogatták Pétert és Jánost a megfeszített názáreti Jézus két legjobb tanítványát, akiknek prédikálásáról, bizonyosságtételéről és gyógyításairól csodás történetek terjengtek mindenfelé Judea földjén.

A két fogolyt rögtön a főpapak tanácsa elé állították, azt remélvén, hogy a sok előkelőség és hatalmaság láttára megijed majd a „két irástudatlan”. A főpapak biztak a hatalomban, abban a hatalomban mellyel ők csak visszaadni tudtak. Ezek az egyszerű emberek oly csodálatos egyszerűséggel és mégis teljes hitük erejével tettek bizonyosságot az egyetlen Utról és az egyetlen Megváltásról. Ez előtt a hit előtt megtorpantak még a főpapi hatalmasságok is. És akkor Péter azt felelte: „vajon igaz dolog-e Isten előtt, rátok hallgatnunk inkább, hogynem Istenre, itéljétek meg!”

Vajon nem-e lett volna kényelmesebb Péternek azt mondani: jól van. Nekem elég az, hogy én hiszek, nekem elég az, hogy az Ur Jézus Krisztusnak tanítványa vagyok, de a „békesség kedvéért” hallgatni fogok. Nem-e ajánlotta már fel világi hatalmasság, de egyházi hatal-

különböző irányban. 1688-tól számították az ébredési mozgalmak kezdetét. Ez időtől kezdve jörfomán állandóan tart az „ébredés”, különböző hullámerőséggel. Előbb radikális és extatikus irányzatban jelentkezett, amit az egyház kevéssé üldözött, később azonban szerencsésen rátalált egymásra az ébredés és az egyház, s ettől kezdve egymást támogatva járják az élet útját. A főbb ébredési irányzatok: az imádkozók Aehrenius Ábrahám és Renquist lelkészek lelki gyermekei; a felébredtek Ruotsalainen Pál, a nagy parasztproféta követői; az evangéliumi mozgalom, melyet Hedberg Frigyes lelkész indított meg és a laestadius Lörinc lappföldi lelkész munkája nyomán létrejött laestadiusizmus.

Ezek az ébredési mozgalmak biztosítják a finn egyházi élet elevenességét, az egyházi életben a laikusok lelki munkáját, s általában azt a lelkesítést, a Szentlélek munkájával való találkozásnak azt a bizonyosságát, amelynek áldásait mindenki érezte, aki a finn egyházi élettel kapcsolatba került.

masság is az Evangélium minden-kori hirdetőinek ezt az „aranyközép-putat”. És nem-e fogadta el az egyház gyarló „diplomátikus” módon ezt a megoldást. Sokan még Krisztusra is hivatkoztak hallgatásukkal. Nem-e lehetett nagyon református emberek szájából hallani egy-egy istentisztelet vagy bibliaóra után: „tudjuk mi azt, hogy mi bűnösök vagyunk, miért nem hallgatunk akkor róla, ha már egyszer tudjuk”. S munkahelyünkön, társaságban sőt családjukban is hány-szor elfogadtuk ezt a főpapak által már a keresztyén egyház első évtizedében felajánlott lehetőségét.

A korok változtak és ez a sima diplomátikus beleopta a „vallás magánygy jelszavát az egyes ember szívébe és mi pedig csak hallgatunk...”

Pedig a hit cselekedetek nélkül halott. S a hit első ténykedése kell legyen, annak megvallása. Nem tehetjük azt, hogy hallgassunk

Istennek színe előtt. A keresztyén ember megvallja hitét Urának és ugyanakkor Istennek missziói parancsa mindnyájunk felé az, hogy embertársaink számára is bizonyosságot tegyünk a hitünkről. Az egyház egyetlen ereje és fegyvere az, ha megvallja a hitét, ha bizonyosságot tesz az egyetlen Utról, Jézus Krisztusról. S jaj annak az egyháznak amelyik hallgat vagy engedelmeskedni akaró szolgálait hallgatásra akarja kényszeríteni...

Sokat hallunk ma az aktuális ige-hirdetés szükségességéről. Az egyház ige-hirdetésének egyetlen aktualitása a bizonyosságtétel lehet. A szegény bűnös ember megtérésének, hitrejutásának pedig csak az a bizonyítás, ha az ő újjászületése az egyház és a világ számára bizonyosságtétel. Csak hitünknek bátor megvallásával szolgálhatjuk a mi egyetlen Urunkat és Királyunkat, Jézus Krisztust...

(K. A.)

Csodák Föntjén....

„Mikor a harmadik angyal trombitált volna, leesék az égről egy nagy csillag... a csillagnak a neve pedig ürmöm... és mikor az ötödik angyal megfuvallotta trombitáját... csillag esék le az égről, melynek adaték a mélységes kútnak kulcsa... Annakokáért, az napokban keresik az emberek a halált, de nem találják meg azt és kívánnak meghalni, de a halál elmegyén előttük...”

(János Jel. 9. 10.)

Csillag-zuhító angyaltrombiták
Piros hangjára addig-addig lestem,
Mig megérkeztek a káprázatok
S csodáit küldi, piritva a testem,
A nyolcadik angyal: a Láz

Minden rendestől eltéptem magam,
Szemem prédáit, mint összezúzódom
Életem száz mással elegyitem,
Csapdoshasson vitézül föl az álom
S száz színű álom-rettenet

Csodálatos, képes rettenetek
Szent zavaros kora, ime, szakadt rám,
Ülnék bennem víziók és válok
Szerelmesen, fájón összetapadván
Hogy minden: ugyanegy legyen.

Igy, az ürmöm és halál-vágy után
Teljességessé, fantomossá válok
Reggelt oldást, bizonyt nem keresek
S leráztam a csak-ez, és csak-egy jármot:
Már minden mindent vállalok.

A Láz és én vagyunk ma a világ
Nem sietek, mert már el ugyse kések,
Csillagzuhitó angyal-trombiták,
Száz étellel fölérő jelenések
Visznek csodák föntjére föl.

Ady Endre

KÁTÉ

IX. URNAPJA

26.) Mit hiszel, amikor ezt mondd: „Hiszek egy Istenben mindenható Atyában, mennynek és földnek teremtetőjében!”

Hiszem azt, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus örökkévaló Atya, aki mennyet és földet, minden bennünk levő dolgokkal együtt semmiből teremtette és azokat örök tanácsával és gondviselésével fenntartja és igazgatja is: az az fiáért az Ur. Jézus Krisztus nekem Istenem és Atyám; akiben én annyira bízom, hogy semmit sem kételkedem affelől, hogy mind testi mind lelki szükségemet beteljesíti, sőt mindazt a rosszat, amit a siralom-völgyben nám bocsát, javamra fogja fordítani, mert ezt megselekedheti, mint mindenható Isten, és meg is

akarja cselekedni, mint bűséges Atya.

Mai leckénknek két főtétele van: az egyik az, hogy Isten teremte és az Univerzumot fenntartó végtelen Ur, a másik pedig az, hogy ez az Isten ez én mennyei Atyám a Jézus Krisztus által.

A létezés ténye előtt évezredek óta csodálattal áll meg az ember. Az a kérdés, hogy honnan van az anyag, a mozgás, az élet, olyan talány, amit véges ésszel megfejteni nem lehet. Az utolsó lépésnél csöndöt mond az emberi értelem, és az igazán nagy tudós a mikroszkóp és teleszkóp csodáinak láttán: imádkozni fog.

„Kezdetben teremté az Isten az eget és a földet” így kezdődik az Írás. Mivel bizonyítja ezt a keresztyén ember?

Nem bizonyítja, hanem hiszi. A bizonyítás csak az emberi értelem-

nek más adott korlátai között történhetik, ezért nem vezethet eredményre, míg a hit abból a tételből indul ki, hogy Isten szól az emberhez és hogy ez az isteni szó a Bibliában megtalálható. Ez pedig Isten tekintélyével van megpecsételve.

(A tudományos világképek mind valamely hopypotheziszre építenek. A racionalista ily hypothezisznek minősíti a biblia első versét is. Am legyen, de míg a tudományos feltételezések már maguk is spekuláción alapulnak, a keresztyén kiindulópont a Kijelentésben gyökerezik.)

A világot s engem is Isten teremtett. E ténynek elfogadása elegendő ahhoz, hogy Feléje forduljunk, hogy Tőle való függésben éljünk. Az első ember a bűnös volt előtt ennek az Istentől való teljes függésnek a tudatát hordozta magában és boldog volt. A bűnös ember számára azonban a teremtésnek,

a függésnek az érzése legfőbbször nem boldogságot, hanem kiszolgáltatottságot jelent.

Isten azonban az Apostoli Hitvallás tanúsága szerint nemcsak Teremtő Ur, hanem teremtő Atya is. Személyében az Alkotó végtelen nagyságához a Megváltó szeretete társul, sőt teremtő, kormányzó, fenntartó tevékenységének ez utóbbi adja meg az irányát, és így lesz a világokat teremtési és megsemmisítési egyaránt tudó Mindenhatóból Gondviselő Isten.

Honnan tudom azt, hogy ez igazság?

Az Evangéliumból, a Jézus Krisztus által. A Teremtő az ő kedvéért, a Krisztus kedvéért, az én Istenem és az én Atyám. Jézus váltsága folytán úgy szabad néztem Istenre, mint Gondviselőre, aki törődik velem.

Jézus Krisztusnak áldozata foly-

tán, Isten bennem az-ö Fiának, az Ur Jézus Krisztusnak a testvérét látja.

Attól fogva, hogy ezt hiszem, már nem érzem magam kiszolgáltatottnak és némaságra ítélt parancsnak, hanem olyan teremtménynek, aki immár biztonságban van az Atya kezében. Jézus Krisztus által immár örülhetek létezőmnek, bizalommal nézhetek jövőm elébe. Ha gyenge óráimban úgy érzem, hogy a teremtett világ ismert és ismeretlen erői eltáposnak, immár jögom van hinni, hogy ez a bukott ember képzelődése csupán, mert az igazság az, hogy az én Istenemnek, az én Atyámnak a teremtett világában otthon vagyok. De természetesen csak a Jézus Krisztus által. Bar megengedné az Isten, hogy hitünknek ez az állítása a szétszórt magyarság lelkében életérzést váljék

K. L.

HARANGSZÓ

Nincs lelkiélet...

sóhajtanak vissza innét is, onnét is levél-hangok. E szomorgást nem is lehet meghatódás nélkül meghallani.

Főként talán azért, mert örömhirt is hoznak.

A lelki-élet hiányának érzete u. i. az a bizonyos pont, amelytől számitani lehet és szabad: ... a lelkiélet kezdetét. S jó ez, mert lehet belőle: ... lelkiélet! Hiányolt valami u. i. csak attól függ, akinek ... hiányzik.

Ami még kell vagy kellene hozzá, az úgyszólván pl. az Evangéliumban.

A kérdés mindég csak az, hogy valóban a lelkiélet igényléséről van-e szó, vagy sem.

„Harangszó” néven, az itt látható fejléc (címlappal) jelent meg öt teljes esztendőn keresztül az „emigráció” időrendben először kiadott rendszeres lapja. Németországban. Öt éven át: 1946 októberétől 1951 október haváig összesen 75 „Levél”-ben szólott a menekült magyar reformátusság gyülekezeteihez. Mondanivalói és ezeknek hangja a „Harangszó” mindvégig géppel irt, fényképezeti uton sokszorosított cikkeiben és hasábjain egyszerű segítőkben is a tradicionális magyar református lelkiség evangéliumi magyar egységre törekvését képviselték és szóaltatták meg. — A Jöjjetek — be való beolvadása után is erre akar emlékeztetni, amikor fejlécét ide is áthozta a Harangszó.

Szerkeszti: Dr. Zayzon Sándor.

ÉS LÁTEK ÚJ EGÉST ÉS ÚJ FÖLDET

Ezsaiás könyve 24. 1—6;

Jel. könyve 21. 1—4.

Kedves Magyar Testvéreim! A Szentírassal kezembem róttam az erdő utját. Elgondolkoztam hazám és fajtám sorsán, feletet kerestem az égető, nagy kérdésekre és a választ megadták az idézett Szent Igék.

Van földi hazánk és égi hazánk, hogyan lehet ez? Az Isten az egész világot, úgy mint minket is, anyagból és erőből teremtette. Az anyag ez, ami formálható bármivé, de önmagában tehetetlen, az erő az, ami megelevenít. A testünk porból vétetett, halandó és önmagában tehetetlen, mint egy megelevenedett agyag figura. Elő emberre váltunk, mikor az Ur belénk bocsájtotta az erőt és Isten képére és hasonlatosságára teremtett gyermekei lettünk a Mindenható Atyánknak, mikor belénk lehelt szellemét. Nem tudjuk honnan jöttünk és hová megyünk, de érezzük azt, hogy csak testünk tartozik ide, s hogy mint mindenmi is valami hivatással küldtetünk e földre.

Mivel két részből állunk, Atyánk úgy gondoskodott rólunk, hogy adott földi kenyeret a testünk és mennyei kenyeret a belénk lehelt szellem táplálására. Így kaptunk nemcsak kétféle ételt és italt, hanem két életet is. A földi hazát, mint életet és munkateret, am mennyei hazát-Isten Országát hova megtérünk, ha becsületesen elvégeztük földi küldetésünket és Isten törvényei szerint éltünk. Ha nekünk mint embereknek van egyenként hivatásunk, úgy a belőlünk össze tevődő népnek is kel hivatása legyen, amelyre elküldetett. Krisztus azt mondta, legyetek tökéletesek, mint a ti Mennyei Atyátok. Ha nekünk Isten képére és hasonlatosságára teremtett emberként kell élnünk, akkor a földi hazának is, melyet mi építünk fel, hasonlatosnak kell lennie törvényben, társadalmi, gazdasági életben, az egész felépítésben Isten Országához. Igen, egy földi tükröképnek kell lennie, mely a Mindenható akaratát és bölcsességét tükrözi vissza.

Mikor így elgondolkoztam fajtám és hazám sorsán, összeolvadt lelkemben a Szent Irás szavaival a mondák és legendák világa.

Régen hallottam-talán anyám mesélte-hogy az állatok is elmentek az erdők királyának, a szarvasnak vezetésével a Megváltónak hódolni. Ő megsimogatta szerető és áldó kezével a homlokát és kigyúlt szarvai közt egy kettőskereszt.

A mondák szerint a vándorútra kelt őseinket az ingoványok végtelel utvesztőjén keresztül egy szarvas vezette nyugatra. Egy csodaszarvas, melynek homlokán ott ragyogott egy a bethlehemhez hasonló csillag.

Vajon nem az Údvözítőtől megáldott szarvas vezette-e őseinket egy nagyszerű hivatás betöltésére nyugatra és az ő keresztjének a lábaihoz. Egy nagyszerű hivatásra, hogy az Istenről számúra kijelölt gazdag földön-Krisztushoz meg-

térve-országot alapítson, a keresztényiség és kultura védője és terjesztője, a reábizott testvéreinknek gondozója és oltalmazója legyen. Országá legyen épügy Istenországá hasonlóságára berendezve, amint az egész nép Isten képére és hasonlatosságára teremtett magyarokból áll.

A magyarok elődeinek, a hunoknak királya istenkardját kapta azzal, hogy mindenben győzni fog, ha le tudja győzni önmagát, testvérvér nem szennyezi be a kardot. A vér kiömlött, a kard elvesztette életét, a birodalom összeomlott és a kísértő öröme megszületett a turáni átok. A kard a monda szerint hosszú ideig az első királyaink birtokában volt.

Népünket az Isten küldöttei a Megváltóhoz vezették, jelvényünk lett a kettőskereszt és a lovagi kard. Így változott a pogány istenkardja keresztvény lovagkarddá, melyhez szintén egy nagy és szent kötelezettség kapcsolódott. Nem szabad hüvelyéből kirepülnie, csak az igazságnak, becsületnek, hitnek és az Istentől nyert szabadságnak az érdekében, tehát csak Isten ügyében. Győzd le önmagadat és a turáni átkot és neked adatik az élet koronája!

Forgassuk végig népünk történelmének lapjait. Tudtunk az egész világot csodálatban ejtő hőstetteket véghezvinni, de maradó eredményt elérni igazán győzni nem tudtunk soha. Miért? mert nem tudtuk legyőzni önmagunkat és a turáni átkot.

A folytonos széthuzás és testvérharc következtében nem tudtuk betölteni hivatásunkat, s így méltatlanokká váltunk mind jobban és jobban a Szent Lélek áldására. A mi Szerető Édes Atyánk tékozló fiaivá váltunk és jöttek a megpróbáltatások, hogy térítsenek vissza az atyai házhoz.

Nem tudtuk megérteni a hozzánk küldött prófétákat, nem tudtunk összefogni. Testvérharc és széthuzás ránk Mohit, Mohácsot egészen az első, majd a második világháborúig. Mind jobban letértünk az igaz utról. Nagy kérdéseinket nem Isten parancsolatai szerint, hanem a tudásának gyümölcsetől megtévelyült és magát istennek képzelő emberi agy által kidöntött rendszerekkel akartuk megoldani.

Jött az utolsó előtti nagy intelem, Trianon. Népünk egy része szétszóratott, másik része rabigába görbedt, de a szabadon maradt résznél adatott meg huszonöt év, hogy megtérve és magunkba szállva megbánjuk bűneinket és jövétgyük hibáinkat. Oldjuk meg nagy problémáinkat a szeretet nagy parancsolata szerint. És mi mentünk a régi uton. Közelgett a második világégés. Ahelyet, hogy összefogtunk volna, kiküszöböltük volna a rossz szociális helyzetből fakadó osztálykülöletet, egyrésziánk elkáult a nyugati maszlagtól, a másik a keleti áfiumtól. Vártuk a pillanatot, mikor a másakra törhe-

tünk, magunkhoz ragadhatjuk a földi politikai párhatalmat és leszámolhatunk az eldésnének tekintett magyar testvéreinkkel.

Es beteljesedett a proféta szava mi rajtunk is: Imé az Ur megüresíti a földet és elpusztítja azt, és elfordítja színét és elszéleszti lakóit! S olyan lesz a nép, mint a pap; a szolga, mint az ő ura; a szolgáló, mint asszonya; a vevő, mint az eladó; a kölcsönadó, mint a kölcsönkérő; a hitelező, mint az akinek hitelez. ... A föld megfertőztetett a lakosai által, mert áthágták a törvényeket, megtörték az örök szövetséget.

Ki tudná megrázóbban leírni azt, ami lejátszódott az utolsó hét évben, ami velünk történt és népünkkel.

Most ott ülünk vasfüggönyelőtti és mögötti magyarok az élettengerének viharvert partjain, amint János, a szeretapostola ült a sziget partján. Az ő Szent Lélek által megkeresztelt lelke nyugodt volt, s ezért a viharzó tenger dörgő hullámcsapásának zugása mellett a meghasadt viharfelhők közt meglátta az új eget és földet, melynek meg kell születnie egyszer, hogy az emberiség boldog lehessen. Az új eget és földet, mely az Isten törvényei szerint való.

Kedves Magyar Testvéreim! A nagy megpróbáltatások idejét eljük, de ne felejtjük el azt, a Megváltó nem azért jött, hogy kárhoztassa ezt a világot, hanem, hogy megváltsa azt és örök életet adjon neki. A nagy megpróbáltatások idejének mélyesége célja van velünk. Az Atya hívja a tékozló fiát haza, várja, hogy megvilágosodott lélekkel hozzá térjünk, hogy betöltsük a hivatásunkat. A mi hivatásunk itt az emigrációban, hogy lelkiileg újja szülessünk, hogy méltókka váljunk a Szent Lélek áldására. Ha lejár a megpróbáltatások ideje, ha mi egyenként és bennünk az egész népünk méltó lesz a megváltásra és a feltámadásra, hazatérjünk, az otthoni pokol tüzében megtisztult lelkiilek kezét fogva, hitet vigyünk a hitetlenségbe, reményt a reménytelenségben, erőt az erőtlenségbe.

Hála az isteni kegyelemnek, ma már mind nagyobb azok tábora otthon, akik lélektől kereszteltetve mint János apostol-látják az új eget és az új földet, az Isten törvényei szerint ujjaépülő Magyarországot, mely egész berendezésében hasonlatos az Isten Országához, s ezért méltó a megváltásra és a feltámadásra. Ahol minden nagy kérdés a szeretet két parancsa szerint lesz megoldva, ahol le tudjuk győzni magunkat és a turáni átkot.

Testvéreim! Ertjük meg Isten hívó szavát, hogy lássuk meg mi is az élet zugó tengerének partján, amit János látott, az új eget és földet, az Isten törvényei szerint ujjonnan született Magyarországot, mely egyszersmind a Magyar Hivatás Temploma, melynek főoltáránál ott áll Krisztus, mint a Láthatatlan egyház főpapja. dr. u. Z. S.

„Jaj, annak, aki egyet is megbotránkoztat az én kisedeim közül.”

Egykor vidám ének hangzott fel a tiszta, békés falu határára. A nép tudta, árvalányhaja s, mosolygó arcu cserkészek érkeznek, talán ott is fognak névőn táborozni. Örült mindenki, mert tudta, hogy nemcsak vendégeket, de ha úgy fordul a sor, igazi munkatársakat és segítőköt is fognak bennük találni. A falu lelkesze örült, hiszen tudta, hogy a buzgon vallásos cserkészek istentiszteletre tünnepélyesebbé, vidáman chengő hangjuk az éneket szinesebbé, példájuk a falu lakóit és ifjuságát buzgóbbá fogja tenni. A gyerekek új játszótársakat találnak, az öregek szívesen elüldögélnek este a táborfüznel.

Most is érkezik fiatal csoport Arcukon fanatikus pártöntudattal masiroznak kommunista indulok hangjára. Gunyosan kinevetik a templomba járókat, rendszerint tünően az istentisztelet idején gyakorlatoznak, a közéjük kerülő ifjuságot igyekeznek a szülői háztól és a templomtól elidegeníteni és új ideológiákra nevelni. Megfigyelnek mindent, de nem azért, hogy megismerni tanulják falusi magyar testvéreik életét, hanem, hogy jelentést tegyenek arról, ami a kioktatásuk szerinti nagyszerű kommunista celokkal ellenkezik, vagy felfogásuk szerint veszélyeztetit az Államisten biztonságát. Megjöttek az uttörők, visszahúzódik mindenki, lepad a templombajárok száma. Ha elhangzik az új köszöntés „előre uttörő”, gunyosan válaszol rá néha menetközben egy-egy bátrabb falusi „nem is hátra te anajom”.

Egykor a vezetőképzőtáborokban tisztek, segédtiszték és örvezetők készültek fel lelkiileg és testi, leg, hogy magukból emberebb embert és magyarabb magyart neveljenek, hogy hazatérvén a reájuk bízott gyerekekből és ifjakból példaadásukkal, Krisztussal és Krisztus által szintén emberebb embereket és magyarabb magyarokat neveljenek, akik méltok arra, hogy magukat Isten képére és hasonlatosságára teremtett embereknek vallják a szó nemes értelmében. Egész héten folyt az imdval kezdett és végzett nevelő munka, hogy vasárnap diszbe öltözve vonuljon mindenki a saját templomába hálát adni Istennek az erőt kérni a további felkészülésre.

Es most pénzzel, terrorral és propagandával folyik az uttörővezetők toborzása. Az istentiszteletek idején tartják a tanfolyamokat, ahol a félelemtől és következményektől rettegő jelöltek jegyeznek, felelnek és nyilvánítanak propaganda jellegű és a vezetők szájaizének megfelelő, ugynevezett öszinte véleményeket. Természetesen ellenvélemény kizárva. A tananyag a következő: a vallás eredete, az élet származása és a majomtól való származás elmélete, Isten létezése, az öskommunizmus, a klerikális reakció elleni harc, magántulajdonjog cáfolata, a személyi tulajdonjog megengedhetősége és határai, propagandaképzés a falu felvilágosítására, hogyan lehet legjobban kirtítani a nevelésből a ré gi átkos

vallási és nemzeti maradványokat. Így készülnek fel arra, hogyan tudják majd a gyermekek és az ifjuság lelkét megfertőzni, amorálisá tenni. Hogyan tudják őket embéri mivoltukból kivetkőztetve majomtól származó géppalatoikká nevelni az államisten rabszolgai kiszolgálására.

Egykor a 8—14 é ves gyermekek magyar dalokat énekelve, ősi magyar játékokat játszva, Isten legszébb templomában a természet ölen tanultak meg emberebb emberekké, magyarabb magyarokká és lovagokká lenni munka közben, megbeszéléseken és táborfüznel. Minden szülő örömmel engedte gyermekét.

Most katonai előképző gyakorlatok mellett történik a fenti program szerinti ideológiai képzés, nemzetközi indulokat, idegen, jórészt orosz dalokat énekelnek. Szovjet mesék, szovjet példák képezik az oktatás és nevelés alapját, melynek egyik fórtárgya a teljes nemi felvilágosítás. Már nem a nagy magyarok a példaképek, hanem a kis szovjethős, aki tizenkétéves korában a próbék kezére juttatta szüleit, mert áthágták a mindenható szovjetállamisten rendeleteit.

A második korosztály a Szit, ez a 15—18 évesek szervezete. Tovább folyik a katonai kiképzés magasabb fokon és teljes az erkölcsi rombolás. A fiúk és leányok közös táborban alusznak. Az ideológiai képzés még fokozottabb. Betetőzi ezt a nevelést a férficserkészetet helyettesítő „Szabadságbarcosok” mozgalma. Ebben azok nyernek felvételt, akik a két első korosztályban kifogástalanul megállották a helyüket. Ez az ideológiai kiképzés magasiskolája teljes katonai kiképzéssel párosítva. Innen kerülnek ki a bizalmiak.

A békét hangoztatják. Minden iskola falára fel van rajzolva a békebástya, melynek kockáiba azoknak a tanulóknak a neveit írják be, kik valami kiválót tettek a nagy Rákosi Mátyás pájtás céljainak megvalosítás érdekében. Békét hirdetnek és háborúra készülnek a „vis pacem, para bellum” alapján.

Most még pár szót arról, hogyan fojtották meg a Magyar cserkészszövetséget. Már jóval a második világháboru befejezése előtt megkezdődött az egyságes marxista ifjusági mozgalom szervezés a földalatt, úgy hogy már 1945-ben mint kész szervezet tudott akcioba lépni. Ez a szervezet már 1945-ben felszólította a Magyar Cserkészszövetséget csatlakozásra. Megmaradhat minden, meg fognak kapni minden anyagi támogatást, csak épen a vallás-erkölcsi és a nemzeti nevelést töröljék a munkaprogramjukból és vezessék be helyette a szovjetideológiát. A MICSZ. vezetősége ezt visszautasította. Ekkor megindult minden vonalon ellene a támadás. Mikor pedig elég erős lett az új szervezet, megtörtént a feloszlítás.

Igy teljesedett be a Magyar Cserkészszövetségnek, ennek a legke-

resztyénabb, legmagyarabb és legdemokratikusabb ifjúságnelvelő szervnek a sorsa, hogy halottárból feltámadjon az emigrációban. Így vette át az uralmat rabszolgaságban sanyilódó hazánkban az a nevelési rendszer, melyet részletesen ismerttet „Allampolgári nevelés” című moszkvai lap az 1952. április 24. számában és a Keletberlinben megjelenő Die Presse der Sowjetunion című lap az 1952. június 5. számában agyermekirodalmi konferenciáról adott ismertetésében. Ennek a nevelési rendszernek a célja, hogy a jövőbeni magyar nemzedékből lélekten, erkölcsi és nemzeti alapot megfosztott embergépket, janicsárokat és rabszolgákat neveljen a szovjetállamisten részére.

„Jaj annak, aki egyet is megbotránkozott az én kisdedeim közül” mondja az Ige. Mi hiszünk tönkretett hittel az isteni igazságszolgáltatásban.

dr. uzoni Zayzon Sándor.

Madagaszkár

Bizony mi magyarok nem sokat tudunk Madagaszkárról. Talán annyit, hogy egy nagy sziget, Tananarivo a fővárosa és jelenleg is francia gyarmat. Svájcban, egy önkormányzati konferencián találkoztam két madagaszkári református lelképásztossal: Kis növények, nagyon hasonlítanak az indonéziaiakhoz, csak az arcuk sötétebb és kevesebb diplomácia, de több egyszerűség van bennük.

Az egyik lelképásztor Randriamanana, aki a londoni missziós társaság ösztöndíjjal egy esztendő hallgatott a montpellieri református teológián történelemmel a konferencia egyik estjén elmesélt egyet s másat a madagaszkári evangéliumi egyházak életéről. Madagaszkárban a protestáns misszió az emult század második felében indult el. Az ezernyolcszázad évek elején alapított kongregacionális eredetű puritán: szigorú református küldetéses társaság missziói érkeztek Madagaszkár földrére. Így például a Randriamanana lelkész nagyapját és őket térítették meg. Néhány évtizedes munka után a fiatal egyházakat önállóították. Megalapították az első madagaszkári teológiai főiskolát Tananarivóban, lefordították a bibliát a „malagasi” nyelvre és végül is lassan a madagaszkári lelképásztofok vették át a térítés munkáját. Ma több, mint 200 kongregacionális lelképásztor van Madagaszkárban.

A másik lelkész Rev. Ravelomanona a párisi missziós társaság ösztöndíjjal jött szintén Montpellierbe. Ő elmesélt, hogy Madagaszkárban a hívek nagyon szigorúak lelkészeik magánéletével szemben. Ott is érvényes tehát a mondás: a „paróchia falai üvegből vannak”. A madagaszkári reformátusok nem jó néven veszik, ha egy lelkész dohányzik vagy bármilyen alkoholt fogyaszt. A presbitérium nagyon szigorúan ellenőrzi, hogy a lelképásztofok a vasárnapi két istentiszteletre kellő mértékben készülnek-e. Sőt még a fekete nyakkendő viselését is megkívánják papjuktól.

Ugyanakkor azonban minden madagaszkári református egyben az evangélista munkáját végzi. Még egy millió pogány van Madagaszkárban és bizony a madagaszkári evangéliumi keresztyénység előtt nagy és nehéz feladat áll. Sajnos, az ott élő nem keresztyén francia kolonisták a missziós munka legnagyobb akadályát jelentik.

Móricz Zsigmond:

A STIPENDIUM

Az öreg paraszt megállott az iskola tornácán. A kalapját már az ég alatt letette, s hogy jelt adjon magáról, elkezdett topogni, mint mikor a sarat veri le a csizmájáról. Nem volt sár, erős nyár volt, szárazság, munkaidő, de ha már a tanító megtszította azzal, hogy ilyen dologidőben felhívja az iskolába, úgy akarta viselni magát, ahogy az apától tanulta: kifejezést kellett adni az urakkal szemben való tiszteletéről.

Topogott hát megegyszer, a torkát is megköszöri. Hátha meghallják odabent.

A tanító meg is hallotta s kijött elébe.

— No, János bácsi, Isten hozta. Jöjjön csak beljebb, jöjjön, jöjjön.

Ugy beszélt vele, ahogy egy fiatal tanítónak, aki a parasztofok kedvében akar járni, beszélnie kell. Mosolygott, szívesen mozgott, nagyon mutatta, hogy milyen szívesen látott vendég nála az öreg, aki még soha nem volt ebben a házban, midóta újraképzették.

— Köszönöm alássan, tanító úr, — mondta az öreg, s aggodalmasan lépte át a küszöböt, mintha valami nem jó várna rá: Sose lehet tudni, hogy ezek az urak mit akarnak.

A tanító szobája éppen olyan új volt, mint maga a ház. Az öreg nem igen nézett körül, de nem tetszett neki, hogy ebben a kicsi faluban ilyen ménekü nagy palotát építettek iskolának, és ilyen fene úri butora van egy kis vékony tanítónak. Nem így volt az ő korában, mikor nádfedeles volt az iskola, és a tanító is öreg volt és nagyon szegény.

— No, János bácsi, tudja-e, hogy miért kérétem ide?

— Majd megmondja a tanító úr, — mondta óvatosan az öreg.

— Hát azért kérétem, János bácsi, mert nagy dolgot akarok magával.

A helvenyves öreg ember komolyan, mereven nézte a tanítót, Nem szerette ő ezt a hangot. Az ő fiatalkorában nem így beszéltek a parasztofok, hanem azt mondták neki: Hallja kend... — Valami van e mögött, ha ilyen mézesen beszélnek ezek.

— Hát János bácsi arról van szó, hogy a maga unokájából urat akarok nevelni.

Az öregnek az arcán egy izom se mozdult meg. Egy ideg se rendült meg. Várt. Várta, hogy mi süli ki ebből.

— Ez a maga kis unokája, Janika, nagyon jófejű gyerek... Hát esztendőig ő volt az iskola esze... Hát én már régen készülök rá, hogy egy szegény gyereket a felsőbb iskolába juttassak. Gimnáziumba. Tudja, mi az...? Ahova az úri gyerekek járnak... Drága iskola, de én máé elintéztem, hogy a maga Janikáját ingyen felveszik, tanítják, kiiskolázzák. Lehet belőle minden. Pap, tanító, fiskális, vagy bíró, vagy amire válik. Megértette?

— Hallom, tekintetes uram-szólt az öreg elgondolkozva.

— Hát odaadja?

Ezt az egy szót rosszul tette fel a tanító, mert erre az öreg rögtön tisztában volt vele, hogy itt valami ötöle függ; ha valamit kérnek, akkor meg kell gondolni a dolgot.

— Hát ami azt illeti, — mondta, — az enyém!

— Persze, hogy a magáé.

— Az enyém, tekintetes uram, mert az apja a háborúban szerzett betegségben halt meg. A flam. Osztán, hogy ű meghalt, a három gyerek rám maradt. Kivált, hogy a menyem is meghalozott, hát az egész három gyerek teljesen az én tulajdonomba maradt. Etetem őket, én tartom el, én fizetem értük a birságot, ha nem mehetnek iskolába, mer hogy messze lakunk...

— No jól van, ez nem olyan veszedelmes. A Janikáért sose büntették meg, inkább minden karácsonykor új csizmát kapott. Igaz? Az öreg hallgatott: most akarják kiforgatni őt a tulajdonából.

— Hát avval még nem fizették ki, — mondta.

— No, né alkudozzunk, — szólt a tanító. — Most olyan szerencsa éri a gyereket, amit sohse tud meghálálni. Elvisszük a gyereket a kollégiumba.

— Hát a még nem biztos, — mondta az öreg.

— Mért nem biztos?

— Nincs annak a fiúnak araváló ruhája.

— Nembaj, — mondta a tanító-én úgy szeretem azt a gyereket, hogy vállalom hogy a falu úri lakosainál gyűjteni fogok, és felöltöztetjük, az utiköltséget is megadjuk, én magam beviszem és mindent, elintézek. Boldog vagyok, hogy egy ilyen zseniális kislányt tudok a kollégiumba-vinni.

— Osztán mér akarja a tanító úr, hogy az a gyerek úr legyen?

— Mert arra való. Az Isten kivételes ésszel áldotta meg. Nem szabad egy ilyen kis lumennek elveszni a sárban. No, hát rendben vagyunk

Az öreg hallgatott.

— A gyerek az enyém, — mondta komolyan. — Úgyes gyerek, már nagyon hasznát tudom venni a gazdaságban. Ugy elhatja már a lovat, mint egy kis gazda. Mán a tavaszon szántott, de olyan, jól megfordította az ekét, hogy ugyan. Osztán most mán kell neki iskolába se menni, dolgozhat.

— Hát nem örül neki, hogy úr lesz az nuokájából?

— Örülök, tekintetes uram, csak azt szeretném tudni, hogy mit kapok érte?

— Hogy; hogy mit kap érte?

— Mer avval nagyon jól járnak az urak. Nagyon fajn gyerek. Egy ilyen szorgalmatos, jódogos ügyes gyereket odaadni? Nagy dolog az kérem.

— Hát hogy gondolja?

— Mer uram, a gyerek az enyém. Azt én tölem senki el nem veheti, még a törvény se. Ha elviszik tőlem, mikor már a legjobb hasznát tudnám venni, mi lesz akkor énvelem? ... Mer idáig nem vettem hasznát, kicsi volt, iskolába is kellett neki járni, de most olyan ez uram, hogy a szívem is sár utána, hogy elviszik, mikor már erő volna. Elszegődtek tőlem úrnak. Ki téríti meg az én káromat? — Mit akar kapni érte?

— Allitson nekem a tekintetes úr, mán az urak, helyette egy másik kiskocsist. Osztán, míg odalesz a gyerek, addig mindég egy olyan korását helyette, amek az ű dolgát el tudja végezni.

A tanító elcsüggedt. — Azt nem lehet öregem.

— Máskép pedig nincs vásár. Az urak' elveszik... a gyerekek javát is? Mer maguknak se kell, aki nem jó. Maguk is csak a legjavát szedik ki. Hát ha szaporítani, akarják az úri rendet, fizessék meg...

— És a tanító ezzel a kristálytisza okoskodással nem tudott meg-birkózni.

A magyar paraszt

Csak akkor látod őt, ha szürke éjjel száguld tovább a gőzvasút veled s a hajnal mérgező lehelletével leng tejszínűn az alvó táj felett.

Merengve megy előre, méla, álmos, lovát magára hagyja szántani olykor kifarja karját, mint a táltos csillognak inge hősín fodrai.

Roskadtt inakkal lassan ballag aztán, bölcs melabú van napsütötte arcán, de szem nem látta őt könnyezni még.

Mint egy bús isten jár a zöld mezőben döbbenve nézem, mint halad előttem és nem tudom, mi bántja nagy szívét.

Kosztolányi Dezső.

Keresések: Aki az alatt felsoroltakról tud valamit, szíveskedjék azt a Magyar Segítő Szolgálattal, München, Mária-Theresien-Straße 19/I. egy levelezőlapon tudatni, hogy a hozzátartozókat értesíthes-sük.

Dr. Szántó Imre budapesti ügyvéd (szül. 1908. május 16-án) 1944 nyarán Németországba hozták kényszmunkára, azóta nem tudnak róla semmit.

Tóth János egy. hallgató volt a szegedi egyetemen. Szül. 1922 június 22-én Telécskén (Délvidék) Apja Tóth János, anyja Piri Julianna.

Iványi Imre Szül. Endrődön (Békés vm.) mint e. ü. honvéd teljesített szolgálatot. Utolsó hír róla 1944-ben jött Starisburgból (Lengyelországból).

Egry Vilma tanítónő. Utolsó lak-helye Cseh-Komárom.

Rozsinsky Olga és **Rozsinsky László**, kik Gáindorfából (Németország) vándoroltak ki, valószínűleg Argentínába.

Boros László (szül. Miskolcra) Anyja Boros Margit, apja Povaszay Miklós. Utolsó hír Berlinből származik 1946 júliusából.

Lipovits István (szül. 1926 feb. 10. Monsonszentjánoson) Utolsó tartózkodási helye: Berlin Lichtfeld-Ost Jungfernstieg 14.

Alexi József (szül. 1933 apr. 6.) volt újvidéki lakos. Utolsó tartózkodási helye 1950 okt. 31-én Újvidék volt. Azóta semmi hír nincsen róla.

Kuchár Lajos (szül. 1875-ben Dedinkiben) Szepes vm. (földmives, 10 gyermeke volt. 1912-ben vándorolt ki az U. S. A.-ca Pennsilvániába, Willisburgh vagy Willisbare) nevű községbe. 1932-ben írt utoljára.

A Nagyszalontáról származó **Gera család** (kéményseprő volt) keresik érsekvári ismerőseik, akiknél meneküléskor alatt Ersekujváron tartózkodtak.

Külföldi képviselőteink

Anglia: Paul Koronka, Horsley Towers, E. Horsley Surrey.

Argentína: Héderváry Kont János Casilla de Correo 1508. Buenos Aires.

Australia: K. P. E. Feuchtersleben 13, Middlessex Rd. Surrey Hills, Victoria.

Hollandia: Aladár Komjáthy, Kampen, De la Sablonierekade 2.

Kanada: Dr. János Mezei. 3449 City Hall Ave. Montreal.

Svájc: Dr. Ladislaus Kupa, La Capite 164, Geneve.

USA: Rev. Andrew de Harsanyi, Ellicottville, N. Y.
Béla Pantó, 344 East 69 th Street, New York 21.

JÖJJETEK

a Harangszó csatlakozásával
A Szétszórtásban Élő Magyar
Református Egyház Lapja

Főszerkesztő: Dr. Harsányi András

Németországi szerkesztő:
Dr. Zayzon Sándor.

Für den Inhalt verantwortlich:
Koppány János.

Kiadóhivatal: Bregenz, Belruptstraße 8

Druck von Felizian Rauch, Innsbruck

Amerikai notesz.

Az elmúlt nyáron lenn jártam Oklahomában. Különös ország. Mert ország, hiszen területe kérek kétszer akkora, mint Csonka-Magyarországé. Mindenesetre „igazi” Amerika, lévén tul a Mississipin. Itt láttam először, milyen is az a prairie és itt volt először, hogy félórát száguldott az autó anélkül, hogy házat látunk volna. Ami lényeges távol-ság, hiszen a megengedett országuti sebesség is óránként 105 kilométer, amit azonban még vagy 15-tel szelid autövető is megtold. Oklahoma indiánul „vörös ember”-t jelent, akikkel persze a magamfajta látogató inkább a városi áruházból találkozik, mint a prairien. Annál érdekesebb az oklahomai föld élénk téglavörös színe, ami a ragyogó kék éggel különösen világos benyomást tesz. Lealább is addig, míg az ember szemlélni tudja és el nem ájul az augusztusi hőségben, amely egész ottartózkodásom alatt 40 és 46 Celsius között „ingadozott”. Így azután minden „air-conditioned”, mesterségesen hűtött, éttermek, hivatalok, üzletek, lakások, mozik. Olyan üzletbe, étterembe vagy moziba, amelyre nincs kiírva, hogy megfelelően hűtött, be sem megy az ember. Persze a lakással ezt nem lehet megtenni, mert a hűtőberendezés meglehetősen drága, bár újabb már 3—400 dollárért is lehet lakáshűtőberendezést kapni. Természetesen az autót is hűtik. Mikor ezt megmagyarázták nekem, nyugtalanító kérdésemre kaptam feleletet, mert addig csak azt láttam, hogy igen sok személyautón a vezető melletti ablakra, oldalt, ott ahol nálunk az irányjelző szokott volt lenni, egy szerkezet volt felszerelve, ami ugyancsak hasonlított egy gépfegyverhez. Hát nem gépfegyver, hanem „air-conditioner”. Nekünk persze ilyen költséges modern dologra nem tellett, de azért mi is szerkesztettünk „air-conditionert” s találmányunkat, ime, át is adjuk a nyilvánosságnak. Vettünk egy jókora kocka jeget, akkorát, mint egy utburkolat-gránitkocka szokott lenni. Ezt odatettük a vezető-üléshöz a kocsijára. Minden ablakot becsuktunk, csak az egyik hátsó ablakot hagytuk nyitva egy ujjnyira. Viszont kinyitottuk a szellőztetőnyílást elől. Onnan szaporán áradt be a forró levegő kintől, nekicsapódott a jégkockának és lehűlt. A 220 kilométeres ut alatt — két és fél óra kellet hozzá — a jég persze lassan elolvadt, de mindjárt el is párolgott a víz, úgyhogy megérkezve egy kis nedves folt a padlón es egy tojásnyi jég volt hűtőkészülékünk maradványa. Költség: 20 cent, eredmény: kiválóan hűtött kocsij.

H. A.